

protestantske gemeente
de gaastmar

Beleidsplan 2018 – 2022

Definitief, 30-11-2018

Waar een kerk is, is een toren van hoop

Visie en missie Protestantske Gemeente De Gaastmar

Een kerk in, voor en door het dorp

De foto op de voorkant van dit beleidsplan geeft eigenlijk al precies aan wat we zijn en willen zijn: een kerk midden in het dorp. Een kerkgemeente die er wil zijn voor het dorp, maar ook een kerk die alleen maar kan bestaan dankzij steun uit het dorp.

Het omzien naar elkaar geven we vorm in ons dagelijks leven als lid van de kerk, maar ook met een pastoraat voor het hele dorp en met wederzijdse betrokkenheid bij bijzondere gebeurtenissen en initiatieven. Dat is de manier waarop wij het leven volgens het Woord van God in de praktijk willen brengen.

Wij willen gemeente zijn in een goed evenwicht tussen waardevolle tradities en frisse vernieuwing. Erediensten in de kerk in combinatie met andere vieringen ook op andere plekken, en een scala aan activiteiten. Een gemeente waar veel kan, maar waar altijd verdieping en zingeving een rol zullen spelen.

Wij zijn een kleine gemeente, maar we prijzen ons gelukkig met een eigen voorganger en veel vrijwilligers. Wel realiseren we ons dat we steeds kwetsbaarder worden en daarom onderzoeken we de mogelijkheden voor samenwerking, op onderdelen die daarvoor in aanmerking komen.

Naar vermogen dragen we bij in het ondersteunen van mensen die het moeilijk hebben: individuele hulp of goede doelen dichtbij en veraf. We zijn, denken we, een goed rentmeester voor onze bezittingen en we houden onze financiën gezond, ook weer mede dankzij het dorp.

Fries en Nederlands zijn de talen die wij gebruiken in de erediensten en het dagelijks leven, maar we willen een kerk zijn waar we in vele talen over God kunnen spreken. In woorden, in muziek en in daden. Zolang het maar de taal van ons hart is, geïnspireerd door de Geest van God, die wij kennen door Jezus onze Heer.

Inhoud

1.	Introductie	4
2.	De uitgangssituatie: dorp en kerk met elkaar verbonden	5
3.	Het geloofsleven: niet dogmatisch, wel serieus en praktisch	7
4.	Blijven we zelfstandig? Oog voor de realiteit, maar maximaal gebruik maken van eigen kracht	8
<hr/>		
4.1.	Samenwerking met Oudega ontwikkelt zich goed	8
4.2.	Komende vijf jaar een periode van verkenning	8
4.3.	En daarna een genuanceerde benadering	9
4.4.	Jongeren: waar is behoefte aan?	9
4.5.	Pionieren en vernieuwen: actie vereist in verbinding met de kerk	9
4.6.	De kring/werkgemeenschap IJlst: samenwerken in zelfstandigheid	10
<hr/>		
5.	Kerk zijn in de komende jaren: iets om ons op te verheugen	11
<hr/>		
5.1.	Erediensten: traditie in combinatie met vernieuwing is feest	11
5.2.	Het pastoraat: continuering is cruciaal	11
5.3.	De activiteiten: lekker aan de slag	12
5.4.	Ouderlingen: versterking gewenst	12
5.5.	Diaconie en zendingscommissie: meer inkomsten gewenst	12
5.6.	Het College van kerkrentmeesters: graag zo houden	12
5.7.	De gebouwen: wisselend perspectief	13
5.8.	Financiën: geen zorgen, wel aandacht	13
5.9.	En wat er allemaal nog meer gebeurt	14
<hr/>		
6.	De tien beleidsvoornemens op een rij	15
7.	Slot	15

1. *Introductie*

Het vorige beleidsplan van de Protestantske Gemeente De Gaastmar gold tot en met 2017. Hoog tijd dus om een nieuw plan te maken. Maar toch heeft het feit dat we even gewacht hebben met het nieuwe plan, een reden. Op het moment waarop we het eerste concept schrijven, zomer 2018, is het bijna een jaar geleden dat onze vorige predikant ds. Tienieke van Lindenhuisen voor het laatst in Gaastmeer voorging in de eredienst. Per september 2017 is ze predikant geworden in Oldenzaal. En per 1 januari 2018 is mw. Ludwine Andel – van Hoeven benoemd tot pastor in onze gemeente.

Het leek de kerkenraad goed om met het opstellen van een nieuw beleidsplan te wachten tot we met elkaar en met onze nieuwe pastor goed op stoom zijn. Inmiddels is dat al lang en breed het geval, en moet er dus echt een plan komen. Dat valt niet mee in een situatie waarin er voor kerken in het algemeen maar zeker ook voor onze gemeente, veel in beweging is. Lees maar in het volgende hoofdstuk. Maar toch is het juist in zo'n situatie goed om met elkaar een richtpunt te hebben, dat tegelijk inspiratie is voor onze activiteiten en verkenningen in de komende jaren. Met dit beleidsplan kunnen we het gesprek aangaan, in- en extern, over onze toekomst. En tegelijkertijd genieten van het moois dat we in het heden met elkaar mogen beleven.

Dit beleidsplan geldt voor de periode tot en met 2022. Dat is ook het moment waarop het contract met Ludwine afloopt en wij ons dus hoe dan ook moeten bezinnen op het vervolg. Het is de bedoeling dat dit plan de hoofdlijnen aangeeft, en dat er jaarlijks een werkplan komt waarin de concrete activiteiten zijn opgenomen. Zo houden we het flexibel en scheppen we toch een kader.

De gemeenteleden hebben bij de totstandkoming van dit plan een belangrijke rol gespeeld. In de extra gemeenteavonden die zijn gehouden tijdens onze zoektocht naar een nieuwe voorganger, heeft de gemeente een aantal duidelijke uitgangspunten en waarden benoemd. Die zijn voor de kerkenraad leidend geweest voor dit beleidsplan. Het conceptplan is ook weer besproken met de gemeente en de opmerkingen zijn verwerkt. Met als resultaat een plan waarin u kunt lezen hoe wij met elkaar in de komende jaren kerk van God willen zijn en hoe we Hem hebben leren kennen in Jezus.

De kerkenraad wil alle gemeenteleden heel hartelijk bedanken voor alle meedenken in het beleid, maar ook voor alle werk dat ze verzetten. We zijn ons er misschien niet altijd van bewust, maar het is heel bijzonder dat wij met elkaar zóveel tot stand brengen.

2. De uitgangssituatie: dorp en kerk met elkaar verbonden

Aan het begin van het plan willen wij kort onze uitgangssituatie schetsen. Al is het maar omdat die zo inspirerend is. Maar ook omdat een goed begrip van de toekomstplannen begint bij een goed begrip van de situatie nu.

Gaastmeer is een dorp in het Friese merengebied met nog geen 300 inwoners. Maar wel een ongewoon levendig dorp. Dat komt mede door de vele gasten, die met name in het vaarseizoen voor kortere of langere tijd in Gaastmeer verblijven. Zij zorgen met hun bootjes, fietsen en tenten of caravans voor een vakantiesfeer, en meer dan dat. Ze zorgen ook voor werkgelegenheid, en dankzij hen hebben we in Gaastmeer een supermarkt en een herberg. Sommigen komen voor een paar uur, anderen hebben in Gaastmeer een recreatiewoning gekocht en komen regelmatig. En die laatste groep levert niet zelden een forse bijdrage aan activiteiten in het dorp (bijvoorbeeld via de Vrienden van Gaastmeer) en ook aan activiteiten van de kerk. Door al die gasten in het dorp hebben we altijd een open blik gehouden, altijd verbinding met de maatschappij om ons heen gemaakt. Dat merk je aan alles. Gaastmeer is een dorp waar diversiteit welkom is en vernieuwing heel normaal.

Tegelijkertijd zijn en blijven we natuurlijk een klein dorp in Friesland. Met alle bijzonderheden die daarbij horen. Een dorp waarin je lief en leed met elkaar deelt. Met als gevolg dat de vreugde groter is, maar het verdriet ook. Enerzijds een gemeenschap waarin je elkaar kent en helpt, en anderzijds een gemeenschap waarin verschillen van inzicht lang blijven bestaan. Friezen zijn niet altijd gemakkelijk. Maar dat heeft ook weer als voordeel, dat we niet snel opgeven en dat we met elkaar een mooi dorp weten te runnen. Met een ritme van levendige maanden met veel gasten, en stillere maanden waarin het eigen verenigingsleven bloeit.

Wat verder niet ongenoemd mag blijven, is de prachtige omgeving. Meren, rietkragen, weilanden, bloemen, koeien, kleine dorpjes met beeldschone zadeldakkerkjes, en natuurlijk de beroemde Friese luchten. Maar ook onheilspellend onweer, storm en kou. Een omgeving waar je van onder de indruk raakt, een omgeving die uitnodigt tot verdieping en bezinning.

Ziedaar de context waarin wij in Gaastmeer kerk proberen te zijn. Een geloofsgemeenschap met ongeveer 170 leden. Maar met een groep leden die zeer actief zijn. Wie krijgt het bijvoorbeeld voor elkaar om met veel vrijwilligers en een relatief bescheiden inbreng van het plaatselijke bouwbedrijf binnen een paar maanden een vakantiewoning van de kerk compleet nieuw te bouwen? Wij dus. Het is er allemaal: een goed onderhouden kerkgebouw waar elke week een dienst wordt gehouden, een kerkenraad, een voorganger (Ludwine Andel is voor 44,4% aangesteld), pastoraat en bezoekerwerk, activiteiten, kosters, een projectkoor, een bloemendienst. En dan niet alleen voor de kerkleden, maar voor het hele dorp. Want dat is kenmerkend misschien wel voor alle dorpen, maar zeker voor Gaastmeer: de kerk is er voor iedereen. Bij pastorale bezoeken kijken we niet eerst of iemand kerklid is. Bloemen gaan naar alle inwoners, om de beurt. En het dorpsfeest wordt afgesloten met een dienst in de feesttent. Omgekeerd helpen niet-kerkleden bij het schoonhouden van de kerk en het lokaal. Het kerkzijn-voor-het-dorp is een van de eerste uitgangspunten die de gemeenteleden noemden toen we in 2017 het profiel voor een nieuwe voorganger opstelden.

Een levende gemeente dus, waar je kracht en energie voelt. En dat willen we behouden, de kracht en energie in het dorp. Dat is het tweede uitgangspunt dat de gemeente formuleerde. Maar ons dilemma is, dat wij net als de meeste andere gemeenten te maken hebben met teruggang van het aantal kerkleden. Dat betekent minder mensen om het werk te doen, en ook minder inkomsten. Hoe gaan we daarmee om? We hebben voor de korte termijn gelukkig de bakens kunnen verzetten, bijvoorbeeld door de formatieruimte voor een predikant terug te brengen van 0,7 naar 0,33 (voor een kerkelijk werker 0,44). En we hebben enorm geluk met onze buurgemeente Oudega, die aangeboden heeft om de jeugd uit Gaastmeer te betrekken bij de catechisatie en jeugdactiviteiten daar. Maar... hoe ligt dat allemaal over vijf jaar, als het aantal kerkleden en zeker het aantal jongeren vermoedelijk nog verder is gedaald?

En dan is er nog het pionieren. De Kladdertsjerke in Gaastmeer was een van de eerste pioniersplekken in Nederland. Met het vertrek van ds. Van Lindenhuizen is er een einde gekomen aan die plek, ook omdat op hetzelfde moment de school in Gaastmeer – altijd een belangrijke samenwerkingspartner van de Kladdertsjerke – helaas moest sluiten. Pakken we het pionieren toch weer op, al of niet in samenwerking met andere gemeenten? De gemeente heeft ons ook daar richting in gegeven: ga aan de slag met vernieuwende vormen, in verbinding met de kerk.

We kunnen het misschien als volgt samenvatten: we sluiten onze ogen niet voor de werkelijkheid, maar die werkelijkheid is óók dat we op dit moment zoveel mooie dingen met elkaar kunnen doen en beleven. Hoe we daarmee om willen gaan, daarover gaat het in dit beleidsplan.

3. *Het geloofsleven: niet dogmatisch, wel serieus en praktisch*

Voordat we verder gaan met hoe we alles in de komende jaren denken te gaan organiseren, willen we stilstaan bij de bron van waaruit we dat doen. Een moeilijk hoofdstuk in ons beleidsplan. Niet omdat we er zo mee worstelen, maar juist misschien omdat we er niet zo mee worstelen, en het daarom des te moeilijker is om op te schrijven waar we nu precies staan in het spectrum van de kerkrichtingen binnen de PKN.

Al lang voordat het juridisch mogelijk was om als hervormde en gereformeerde kerk te fuseren, vormden we in Gaastmeer al een federatieve gemeente. In de praktijk waren we al 40 jaar geleden gefuseerd, alleen kon dat juridisch nog niet. Maar het betekende wel, dat we van oudsher gewend waren aan verscheidenheid in opvattingen en belevingen. Dat gaf discussie, maar ook acceptatie en verrijking. Dat geldt ook voor de verscheidenheid aan visies van voorgangers. Omdat we een kleine gemeente zijn, zijn er vele verschillende voorgangers met elk hun eigen stijl. Ook dat ervaren we als verrijking.

De open cultuur van het dorp zien we ook terug in de kerkgemeenschap. In Gaastmeer was er decennia geleden al een vrouwelijke predikant die een relatie had met een andere vrouw, daar waar dat in andere gemeenten nog een heel discussiepunt zou zijn. Kinderen bij het Avondmaal? Bij ons al heel lang. We staan open voor vernieuwing in het vieren: zo hebben we vier jaar geleden met volle overtuiging gekozen voor het creëren van een pioniersplek. En we genieten van vieringen op andere plaatsen dan in de kerk en we bezoeken initiatieven waar nieuwe vormen van kerk-zijn in de praktijk worden gebracht, zoals het klooster-in-woording in Jorwert.

Maar betekent dit, dat alles ons wel goed is, dat we geen keuzes maken in het geloof en alles maar omarmen? Nee, dat zeker niet. We zijn als gemeente juist heel serieus en bewust met het geloof bezig, in de privésituatie maar ook bij het voorbereiden van diensten of in gespreksgroepen. Voor ons is het criterium: als het gaat om de kerk, moet God erbij zijn. Alléén maar terugkeren naar jezelf, geloven in de ander, of kracht halen uit de natuur, daar zijn we niet van. Belangrijke zaken, zeker, maar dan alleen als God en de Bijbel de inspiratiebron zijn.

Betekent het dan dat we dogmatisch zijn? Ook niet. Daarvoor is onze nieuwsgierigheid te groot.

En verder staat bij ons de praktische vertaling van het geloof op de voorgrond. Dat uit zich in de enorme bereidheid van gemeenteleden om aan te pakken wat er aangepakt moet worden. De vakantiewoning – het Pondok – en het onderhoud/ de schoonmaak van de kerkgebouwen noemden we al, maar er zijn nog veel meer zaken. We prijzen ons gelukkig met een voltallig en zeer actief College van Kerkrentmeesters. Maar ook het verzorgen van de wekelijkse bloemen, de liturgische bloemstukken en ga zo maar door, alles gebeurt ‘gewoon’. Om heel eerlijk te zijn, houden we ons meer bezig met dit soort werk dan met het volgen van alle theologische ontwikkelingen.

Heel belangrijk is ook het omzien naar elkaar. Dat doen we toch al als dorpsgenoten, maar als kerkleden komt daar nog een dimensie bij. Bezoekwerk neemt een belangrijke plaats in. Ook al noemen we het misschien niet altijd zo. En de diaconie zorgt ervoor dat ook doelen in onze nabije omgeving regelmatig een gift krijgen.

Samenvattend: we zouden ons geloofsleven als serieus, open en praktisch willen omschrijven. Dat past bij ons. Daarom zien we ook geen enkele aanleiding om in dit beleidsplan een verschuiving voor te stellen.

4. *Blijven we zelfstandig? Oog voor de realiteit, maar maximaal gebruik maken van eigen kracht*

Om dan maar meteen een lastig maar belangrijk onderwerp te bespreken: wij zullen ons moeten beraden op de vraag of wij op termijn zelfstandig willen en kunnen blijven als kerkgemeente.

4.1. *Samenwerking met Oudega ontwikkelt zich goed*

De gemeenteleden hebben na het vertrek van ds. Van Lindenhuisen uitgesproken dat we opnieuw een eigen voorganger gaan zoeken, voor zover dat financieel haalbaar was. En dat was het, zie ook hoofdstuk 5.8. Toch heeft de kerkenraad ook toen al verkennende gesprekken gevoerd met een aantal buurgemeenten. Die gesprekken hebben tot resultaat gehad we met onze buurgemeente Oudega (SWF) e.o. een aantal samenwerkingsafspraken hebben gemaakt. Ook met onze buurgemeente Heeg is een uitstekend overleg gevoerd, maar daar bleken de praktische samenwerkingsmogelijkheden op dat moment minder groot.

De afspraken die Oudega en Gaastmeer hebben gemaakt, luiden:

1. Jongeren uit Gaastmeer worden actief betrokken bij catechisatie en jeugdactiviteiten in Oudega, zoals al genoemd. Omgekeerd levert onze pastor een bijdrage aan de voorbereidingen van bijvoorbeeld de Kerk-School-Gezinsdienst in Oudega¹. De ervaringen met deze gang van zaken zijn zeer positief. In Gaastmeer waren de catechisaties en jeugdactiviteit al enkele jaren geleden gestopt omdat er onvoldoende begeleiding en jongeren waren te vinden. De huidige predikant van Oudega weet uitstekend aan te sluiten bij de wereld van de jongeren.
2. De huidige predikant van Oudega, ds. Wilhelm Roseboom, gaat met enige regelmaat voor in Gaastmeer, en is gestart met een serie overdenkingen over de hete hangijzers in het geloof. Op die manier kan ook hij, naast onze eigen voorganger, zorgen voor een band in continuïteit.
3. Ds. W. Roseboom wordt consulent voor Gaastmeer (dat was ds. Froukje de Hoop uit Hommerts).
4. Onze eigen voorganger Ludwine Andel zal bezien of er activiteiten zijn die voor Oudega en Gaastmeer gezamenlijk kunnen worden uitgevoerd.
5. En voor het overige zullen we in de komende jaren regelmatig nagaan waar samenwerking op zijn plaats is. Zo zijn er plannen voor twee gezamenlijke kerkdiensten per jaar en voor een nadere kennismaking tussen de kerkenraden.

Het zou kunnen zijn dat ds. Roseboom niet zijn hele leven in Oudega wil blijven. Misschien heeft hij over vier of vijf jaar wel een andere standplaats. Op dat moment is ook het contract van Gaastmeer met Ludwine Andel beëindigd. Zou dit allemaal zo zijn, dan kunnen we bezien of dan misschien een gezamenlijke voorganger gezocht zal worden. Daarbij speelt een rol, dat Oudega over vijf jaar misschien wel geen predikant voor 0,8 fte – zoals nu – meer kan bekostigen en dat we op deze manier samen toch een volwaardige invulling – via predikant, kerkelijk werker of een combinatie – kunnen realiseren. Maar dan moeten we natuurlijk wel bij elkaar passen als gemeenten.

4.2. *Komende vijfjaar een periode van verkenning*

Nu we én een eigen voorganger hebben gevonden én een aantal afspraken met Oudega hebben gemaakt, hebben we de gelegenheid om in de komende jaren grondig te verkennen hoe de samenwerking met Oudega bevalt. We willen daar niets over vastleggen, maar de samenwerkingsinitiatieven spontaan laten ontstaan en op alle gewenste manieren met elkaar nader kennismaken. Dat kunnen we doen vanuit een gezonde uitgangspositie voor beide gemeenten: er is geen financiële noodzaak om samen te werken. Bovendien heeft Ludwine Andel haar preekconsent behaald én heeft zij de bevoegdheid toegekend gekregen om in Gaastmeer de sacramenten te bedienen. We kunnen dus als Gaastmeer ook wat dat betreft zelfstandig zijn. Kortom: we kunnen de samenwerking organisch laten groeien. Of we kunnen, als we toch niet bij elkaar zouden passen, de samenwerking niet verder uitbouwen en een andere weg kiezen.

Onze beleidslijn voor de komende jaren tot 2022 wordt dus: de samenwerking met Oudega verkennen zonder te forceren en met behoud van zelfstandigheid in die periode.

¹ Voor de lezers die niet bekend zijn met onze situatie: de school van Gaastmeer is opgegaan in die van Oudega.

4.3. En daarna een genuanceerde benadering

Blijft de vraag, of we inzetten op behoud van zelfstandigheid ook na die periode, of juist niet.

Een moeilijke vraag. Een vraag ook, die we nu eigenlijk nog niet goed kunnen beantwoorden. Omdat we ons niet te vroeg willen vastleggen, maar ook omdat er gradaties zijn in zelfstandigheid. Misschien kunnen we over vijf jaar niet meer elke zondag een eredienst houden in Gaastmeer en gaan we de overige zondagen naar diensten elders. Maar dat wil niet zeggen dat andere activiteiten dan ook uit Gaastmeer verdwijnen. Misschien hebben we over vijf jaar niet meer genoeg vrijwilligers om een volwaardige kerkenraad te vormen of andere cruciale taken te vervullen. Maar dat wil niet zeggen dat die taken dan maar van buitenaf ingevuld moeten worden. Er zijn genoeg voorbeelden in de omgeving die laten zien dat het ook anders kan. Denk aan It Heidenskip, dat geen zelfstandige gemeente is maar nog wel via een eigen kerkenraad een aantal taken voor het dorp vervult en als er diensten in de eigen kerk zijn, die invult. Of aan Wolsum, dat onder Oudega valt maar wel bij de maandelijkse kerkdiensten in het dorp zelf voor de kindernevendiensten zorgt.

De kerkenraad stelt voor om in elk geval de komende drie jaar dit soort voorbeelden in de omgeving goed te gaan bestuderen en ondertussen de samenwerking met Oudega te verkennen. Over drie jaar kunnen we dan de balans opmaken en een duidelijker richting bepalen voor na 2022. Maar die richting zal in elk geval maximaal inzetten op het gebruik maken van eigen kracht, ook al zou dat voor een beperkt aantal taken zijn. Want we weten dat inspiratie voor het doen van vrijwilligerswerk mede voortkomt uit de wetenschap dat je dat doet voor de mensen om je heen; en dat letterlijk gezien.

In elk geval tot en met 2022 spannen we ons met elkaar in om in Gaastmeer kerkgemeente te zijn zoals we dat nu ook zijn: compleet, fleurig en vooruitkijkend. Denkend in perspectieven en niet in risico's. We blijven voor deze periode uitgaan van een wekelijkse eredienst in Gaastmeer, met uitzondering natuurlijk van de diensten die we zelf (mede) organiseren in andere gemeenten, zoals Oudega, of de diensten met bid- en dankstond, die we met drie andere kerken samen organiseren en houden.

4.4. Jongeren: waar is behoefte aan?

Als we de samenwerking met andere gemeenten willen verkennen, leggen we ons er dan niet heel snel bij neer dat we te maken zullen krijgen met krimp in onze gemeente? Moeten we er niet voor vechten om meer jongeren bij de gemeente te krijgen? En moeten we daarvoor misschien niet een heel andere koers gaan varen? Bijvoorbeeld meer een Evangelische gemeente worden, of het kerkgebouw als symbool van een verouderd instituut afstoten? Of het pionieren weer oppakken?

Het verdwijnen van jongeren uit onze kerkelijke gemeente (en überhaupt uit het dorp) is inderdaad een feit. Daarom is het ook zo mooi dat er nu een combinatie met Oudega is gemaakt. Ook voor de verdere toekomst zien wij op het punt van jeugdactiviteiten perspectief in samenwerking met een of meer andere gemeenten. Jongeren kijken graag wat verder nog te koop is dan alleen in het eigen dorp. Een mooi voorbeeld van een gezamenlijke activiteit is de reeks van acht interactieve bijeenkomsten in het najaar van 2018, waarin jongeren uit de regio op een laagdrempelige manier met elkaar van gedachten kunnen wisselen over wat zij wel en niet geloven.

Toch blijft het ook voor onze eigen gemeente de vraag, hoe we jongeren interesseren voor wat het geloof kan brengen. We hebben er geen pasklaar antwoord op. Maar we weten wel, dat we onszelf niet moeten dwingen om anders te worden dan we zijn, in de hoop jongeren te trekken. Wij zijn er geen mensen voor om een opwekkingskerk of klooster nieuwe stijl te worden. Dat moeten we dan ook niet willen. Dan gaat het toch niet werken. Wat wél het plan is, is om meer in gesprek te gaan met jongeren. Hoe gaan zij om met zingeving? Waar hebben zij behoefte aan op dit vlak? Per leeftijdsgroep zal dat trouwens verschillend zijn: jeugd van 12 heeft behoefte aan andere zaken dan jongvolwassenen van begin 30. Pas als we weten waar behoefte aan is, kunnen we concretere stappen nemen.

4.5. Pionieren en vernieuwen: actie vereist in verbinding met de kerk

Wat het pionieren betreft: de gemeente heeft ons meegegeven dat we serieus moeten onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om daar in de komende tijd opnieuw mee te starten. Maar, zo werd erbij gezegd: dan wel in verbinding met de kerk. Op dit moment is het pionieren formeel zo georganiseerd, dat er juist wél sprake is van een scheiding tussen de 'moederkerk' en de pioniersplek. Dit om te voorkomen, dat het pionieren een verkapte poging wordt om mensen te laten terugkeren naar de 'traditionele' diensten. Dus inhoudelijk een

scheiding. Anderzijds dragen kerkelijke gemeenten wel bij aan de kosten van pionieren, ofwel direct via het beschikbaar stellen van predikantsuren, ofwel indirect via bijdragen aan de PKN die daarmee een landelijk pioniersfonds vult. Uit landelijk onderzoek² is gebleken dat deze constructie soms leidt tot onbegrip bij gemeenteleden. Zij krijgen het idee dat pioniersgroepen hun eigen gang gaan zonder de gemeente daarin mee te nemen, terwijl de gemeenteleden daar wel in geïnteresseerd zijn. En zij vinden dat pioniersgroepen vooral de 'leuke dingen' oppakken en geen bijdrage leveren aan zaken als pastoraat of organisatorische taken.

Daarom is het pionieren in verbinding met de kerkgemeente een wenkend perspectief. Ook als dat zou betekenen dat er geen formele PKN-subsidie beschikbaar komt en het formeel geen pionieren genoemd mag worden. Maar de gedachte is: laten we actief op zoek gaan naar vernieuwende vormen van viering, die de interesse wekken van mensen die minder op hebben met het huidige instituut 'kerk' maar ook van mensen die dat wel hebben. Een mogelijke stap in die richting is ook het 'vieren met vrijwilligers' dat we in paragraaf 5.1 bespreken. De kerkenraad zal zich, liefst samen met andere gemeenteleden en misschien wel mensen van buiten de kerkgemeenschap, de komende tijd verder in het onderwerp vernieuwing verdiepen. Natuurlijk binnen het kader van het geloof zoals wij dat beleven: God moet erbij zijn.

4.6. De kring/werkgemeenschap IJlst: samenwerken in zelfstandigheid

Tot slot van dit hoofdstuk nog een andere interessante ontwikkeling: samenwerking op regionaal niveau. De negen gemeenten van de werkgemeenschap IJlst werken inmiddels op diverse fronten samen. Zo komen de voorgangers regelmatig bij elkaar en maken zij afspraken over bijvoorbeeld vervanging tijdens afwezigheid. Er zijn meerdere activiteiten die op regionaal niveau worden georganiseerd, zoals studiereizen of concerten. Kerkdiensten met biddag en dankdag worden al geruime tijd door een aantal gemeenten gezamenlijk verzorgd. Wij vinden deze activiteiten waardevol en willen er graag aan blijven meewerken.

De diaconieën in de regio komen tweemaal per jaar bijeen om ervaringen uit te wisselen of een diaconaal thema te bespreken. Ook dat is een waardevol initiatief, hoewel de vormgeving misschien wat aanpassing nodig heeft.

Sinds het voorjaar van 2018 komen ook vertegenwoordigers van de kerkenraden bij elkaar, op initiatief van de gemeente van IJlst. De gemeenten verkennen welke vormen van samenwerking mogelijk en wenselijk zijn. De ideeën daarover variëren van gebruik maken van elkaars kennis tot gezamenlijk aanstellen van een jeugdwerker, het bijspringen bij financiële problemen of zelfs het vormen van één gezamenlijke ringgemeente. Gaastmeer doet uiteraard mee aan dit overleg. De kerkenraad heeft besproken hoe ver wij daarin willen gaan, en het onderwerp is ook kort aan de orde geweest op een gemeenteavond. De uitkomst is dat het idee van vorming van één ringgemeente voor ons niet verder uitgewerkt hoeft te worden; tijden kunnen veranderen, maar vooralsnog is dit voor ons niet aan de orde. De meerwaarde ten opzichte van het traject met Oudega, zoals we dat hiervoor schetsten, zien we niet. Ook bij financiële samenwerking kunnen we ons weinig voorstellen. De financiën van Gaastmeer zijn niet zodanig dat wij substantieel een andere gemeenten zouden kunnen ondersteunen als dat nodig zou zijn. En ook niet zodanig dat wij hulp hoeven te vragen. Dat zou overigens een hele drempel zijn.

Voor het overige zien wij zeker perspectief in samenwerking. Delen van kennis bijvoorbeeld kan heel efficiënt zijn. Binnen de grenzen die dit beleidsplan aangeeft, zijn wij dan ook graag bereid onze bijdrage te leveren in de samenwerking. Op voorwaarde dat het geen extra bureaucratisch instituut wordt met eigen taken en bevoegdheden.

² Notitie *Over speelruimte en spanning*, PKN juni 2018, volgens een artikel in het Friesch Dagblad van 2 juni 2018.

5. Kerk zijn in de komende jaren: iets om ons op te verheugen

Nu we in het vorige hoofdstuk de hoofdlijnen van onze koers hebben uitgezet, kunnen we in dit hoofdstuk van daaruit ons beleid verder concretiseren.

5.1. Erediensten: traditie in combinatie met vernieuwing is feest

Over de erediensten in de komende periode is al het nodige gezegd. Zoeken naar vernieuwing, blijven openstaan voor andere vormen van viering. Maar belangrijk is dat we dat doen vanuit het perspectief van verrijking. Het is niet de bedoeling dat we alle tradities zo snel mogelijk overboord zetten. Tradities kunnen net zo waardevol zijn als vernieuwing, zolang we niet klakkeloos alle oude vormen blijven volgen, maar ons steeds afvragen wat de waarde ervan is in deze tijd. Tradities kunnen ook met de tijd meegaan, en soms is wat extra uitleg nodig. Beleidslijn is: Tradities in combinatie met vernieuwing maken het kerkzijn kleurrijker.

We willen in jaarlijkse plannen concreet aangeven, hoe we elk jaar die vernieuwing vormgeven, bijvoorbeeld door een aantal bijzondere diensten.

Eén concrete stap hebben we al gezet: Gaastmeer heeft het initiatief genomen om zich te gaan verdiepen in het thema 'vieren met vrijwilligers'. Daarmee wordt bedoeld: het houden van erediensten zonder formele voorganger. Met ondersteuning van de PKN willen we de komende tijd ons verder gaan bekwamen in het organiseren en houden van diensten met de eigen gemeente. Een eerste voorbereidende bijeenkomst hebben we achter de rug, en in september 2018 start een training van zes dagdelen. In de training komen onderwerpen aan de orde als: hoe zet je een dienst op, hoe breng je vernieuwing aan, en hoe presenteer je je voor de gemeente? Die training is overigens toegankelijk voor deelnemers uit de hele werkgemeenschap. Zodoende starten we met een forse groep vanuit de hele regio. De training wordt gehouden in Gaastmeer, en om de kosten te bestrijden, hebben we subsidie van het Solidariteitsfonds gekregen.

We zijn daarmee een van de pilotgemeenten in Nederland. We denken aan diensten waarin ook eigentijdse vormen van vieren uitdrukkelijk een plaats krijgen: vieringen buiten het kerkgebouw en/of met een andere orde van dienst en andere belevingsvormen. Het is de bedoeling om elk jaar een aantal malen zo'n eredienst te houden. Enerzijds omdat het in de toekomst misschien niet mee zal vallen om elke zondag een voorganger te vinden, anderzijds omdat zo'n bijzondere dienst zowel voor de deelnemers als voor de gemeenteleden een verrijking kan zijn. Dat is al gebleken uit de diensten die we het afgelopen jaar hebben gehouden.

De kindernevendiensten worden momenteel éénmaal per twee weken gehouden. In de vakanties is er geen kindernevendienst. We zien natuurlijk allemaal, dat het aantal kinderen terugloopt. Toch is het ongelooflijk belangrijk dat de kindernevendienst er blijft. Jonge kinderen, voor wie je niet zo gemakkelijk iets in een ander dorp organiseert, te blijven vertellen over God: belangrijker kan iets niet zijn. Laten we proberen het huidige ritme aan te houden.

Gaastmeer is van oudsher een tweetalige gemeente. Dat willen we graag zo houden, omdat het Fries een volwaardige taal is, die in niets onderdoet voor het Nederlands. En Gaastmeer ligt nu eenmaal in Friesland. En daarnaast omdat we weten dat de Friese taal zeggingskracht heeft óók voor wie Nederlandstalig is. Regelmatig horen we gasten zeggen dat ze door het gebruik van het Fries in de dienst bewuster luisteren en meer aandacht voor de tekst hebben. Daarom: in het winterseizoen de huidige frequentie van Friestalige diensten aanhouden, en voor het overige net als nu de voorgangers vragen om in elke dienst minstens één Friestalig lied te laten zingen en één gebed of lezing in het Fries te houden. Als de voorganger het Fries niet machtig is, helpen gemeenteleden daar graag bij.

5.2. Het pastoraat: continuering is cruciaal

Een van de eerste dingen die de kerkenraad met Ludwine Andel afsprak toen zij vóór haar aanstelling al een aantal uren per week voor Gaastmeer werkte in verband met het vertrek van ds. Van Lindenhuisen, was: het pastoraat moet doorgaan. Ziekte en verdriet, maar ook hoop en vreugde houden nu eenmaal geen rekening met de aan- of afwezigheid van een voorganger. Pastoraat had voor de kerkenraad de hoogste prioriteit en de kerkenraad was dan ook meer dan blij dat Ludwine dit zo voortvarend oppakte.

De aandacht voor het pastoraat moet de komende jaren dan ook beslist in volle omvang blijven bestaan. De kerk kan immers niet afwezig zijn op de momenten waarop het er echt om spant in een mensenleven?

Het pastoraat is en blijft uitdrukkelijk bedoeld voor het hele dorp, uiteraard als dat op prijs wordt gesteld. De huidige constructie waarin bezoekdames, kerkenraad en pastor het pastoraat gezamenlijk invullen, is heel mooi. We zouden die heel graag continueren en hopen dat de bezoekdames dat ook willen.

5.3. De activiteiten: lekker aan de slag

Kerkzijn is niet gebonden aan erediensten, hoezeer die er ook bij horen. Maar we kunnen net zo goed kerk zijn door andere activiteiten. Gespreksgroepen, wandelingen, excursies, uitwisselingen, en wat al niet.

Het is hier dat het jaarplan concreet invulling zal geven, afhankelijk van de behoefte en de (tijds)mogelijkheden. Soms komt er een tip uit de gemeente en daar is de kerkenraad bijzonder blij mee. Daarom roepen we alle gemeenteleden op om vooral met ideeën te blijven komen.

5.4. Ouderlingen: versterking gezocht

Op dit moment telt de kerkenraad twee ouderlingen, naast het feit dat Ludwine formeel ouderling-kerkelijk werker is en dat twee gemeenteleden meedraaien in het rooster van de ouderlingen van dienst. Twee ouderlingen, te weten een voorzitter en een scriba, is mager. De kerkenraad is bezig versterking te vinden en nu we na de aanstelling van Ludwine weer in wat rustiger vaarwater zijn, zal dat ook wel lukken. Versterking betekent overigens niet dat we uitsluitend zoeken naar een invulling van het ambt zoals dat tot nog toe steeds het geval was. We zoeken ook naar gemeenteleden die een specifieke taak op zich willen nemen, zonder direct lid van de kerkenraad te willen worden. Het eerste resultaat is al geboekt: een van de gemeenteleden wordt contactpersoon voor jeugdactiviteiten.

5.5. Diaconie en zendingscommissie: meer inkomsten gewenst

De diaconie en zendingscommissie moeten de komende jaren rekening houden met een teruglopend budget voor het ondersteunen van goede doelen in binnen- en buitenland. Dat komt aan de inkomstenkant vooral door de daling van de rente op het vermogen en door het teruglopend aantal kerkleden. Aan de uitgavenkant zien we juist een stijging, vooral door de (tijdelijke) bijdrage aan het vluchtelingengezin dat nu in de pastorie woont en door de lening die de diaconie heeft verstrekt ten behoeve van de herbouw van het Pondok. Daar komt bij, dat acties van de diaconie (zoals verkoop van producten op de braderie bij de opening van het vaarseizoen) veel inspanning kosten maar de laatste jaren relatief weinig opleveren, ook al door de kleinschaligheid. Gelukkig is de financiële buffer voor noodgevallen groot genoeg, maar de diaconie en zendingscommissie zullen de komende tijd toch minder ondersteuning kunnen bieden dan in het verleden het geval was.

Op de agenda van de diaconie staat al dat we ons zullen beraden op mogelijkheden om meer inkomsten te verwerven. Net als voor de kerkelijke bijdrage geldt voor de diaconale inkomsten, dat gemeenteleden soms al jarenlang dezelfde bedragen geven, maar dat ze als daarom wordt gevraagd, misschien best bereid zijn om de bijdrage te verhogen. Soms is het vooral een kwestie van bewustwording. Toch mogen daarvan geen wonderen worden verwacht. Het aantal mensen van wie de bijdragen moeten komen, neemt nu eenmaal af.

Beleidslijn voor de diaconie is dat er een buffer moet zijn voor bijzondere situaties (binnen de eigen gemeente maar ook daarbuiten), maar dat we in de exploitatie geen geld over hoeven te houden. De huidige buffer is groot genoeg.

Ook voor de diaconie wordt momenteel naar versterking gezocht, dit in verband met komende vacatures.

5.6. Het College van kerkrentmeesters: graag zo houden

De herbouw van het Pondok was de afgelopen tijd niet het enige dat op de agenda van de kerkrentmeesters stond en staat. Tussendoor is er van alles gedaan aan groter en kleiner onderhoud. Er is een zolder in het lokaal gekomen, de kerktoren is geschilderd, de pastorie is opgeknapt en ga zo maar door. De kerkrentmeesters hebben niet alleen al die activiteiten georganiseerd, maar ook zelf gemetseld, getimmerd en gesnoeid. Samen met een verbazend groot aantal vrijwilligers, en uitbesteding aan het plaatselijke bouwbedrijf van de werkzaamheden waar echt een professional aan te pas moest komen.

We mogen heel blij zijn met zulke kerkrentmeesters en we hopen dan ook dat ze het nog lang niet zat zijn.

Een belangrijk nieuw aandachtspunt is de verhuur van het Pondok. Nu de verbouw klaar is en de woning is ingericht, kan de verhuur starten. De kerkrentmeesters hebben allerlei acties uitgezet om de mogelijkheden van

verhuur onder de aandacht te brengen en het is heel spannend of het gaat lukken. De eerste gasten hebben er in elk geval al gelogeed en het beviel hen prima. De diaconie stelt € 500 per jaar beschikbaar om bij te springen in de huur voor mensen die anders geen vakantie kunnen betalen, maar voor het overige zijn de prijzen marktconform. Het is nu zaak om de exploitatie verder te organiseren.

5.7. De gebouwen: wisselend perspectief

Uit wat we in de vorige hoofdstukken hebben gezegd, zal duidelijk zijn geworden dat de kerkenraad het kerkgebouw niet wil afstoten. Ook niet aan een stichting die zich richt op het behoud van kerken. Het is niet uitgesloten dat we bij afstoten een zo grote bruidsschat mee moeten geven, dat het financieel helemaal niet voordelig is om dat te doen. Daar komt bij, dat we de kerk de komende jaren gewoon nog wekelijks willen gebruiken. En bovendien, dat het kerkgebouw belangrijk is als symbool en bakken in het dorp. Niet voor niets zien we regelmatig mensen aan het werk om de kerk schoon te maken of een klusje te doen, zonder dat ze ooit een kerkdienst bezoeken.

In de kerkenraad komt af en toe de vraag aan de orde of we het kerkgebouw niet meer zouden kunnen verhuren voor passende activiteiten. Maar in dit opzicht willen we de verwachtingen niet te hoog laten oplopen. Als we kansen zien, zijn we in voor verhuur. De kerkrentmeesters zijn bezig de tarieven te herijken. Maar veel vraag is er niet, en als de vraag komt van mensen die zich ook weer als vrijwilliger inzetten voor de kerk, willen we hen niet het vel over de neus halen.

De pastorie is momenteel verhuurd aan een Syrisch vluchtelingengezin. De kerkenraad heeft zich voor drie jaar garant gesteld als het gaat om huisvesting voor het gezin. Daarvan is één jaar inmiddels om. Als het gezin in Gaastmeer zou willen blijven – en daar lijkt het op – dan zou de pastorie ook na die drie jaar een mooie woning voor hen zijn. Wel is het dan de vraag hoe dat financieel zal uitpakken. Ruim vóór het verstrijken van die drie jaar moeten we dat op een rij krijgen.

De kosterwoning naast de kerk wordt verhuurd aan vaste gasten. Het is de vraag wat er moet gebeuren, als zij daarmee zouden stoppen. De kosterwoning is in een veel minder goede staat dan het herbouwde Pondok. Maar op die situatie willen we niet vooruitlopen, er zijn geen signalen dat de huidige huurders willen stoppen.

Blijft over het lokaal. We maken er druk gebruik van: vrijwilligers drinken er koffie als ze bezig zijn met een klus in of rond de kerk, de maandelijkse koffie-ochtenden na de kerk worden er gehouden, de kerkenraad vergadert er, het koor Gaudete repeteert er en nog veel meer. We zouden het lokaal niet kunnen en willen missen. Het is geschikt voor zijn doel, hoewel onderhoud nodig is. Maar dat staat op het programma. Verder is het jammer dat het lokaal tevens als opslagruimte dienst moet doen. Daardoor is het minder gezellig ingericht dan het zou kunnen zijn, zelfs nu een aantal spullen op zolder kan staan. Hier willen we nog een oplossing voor vinden.

In dit verband noemen we nog even de school die nu leeg staat (tegenover de kerk). Toen de school nog werd gebruikt, huurde de kerk daar ruimte voor bijvoorbeeld begrafenis waar veel gasten voor worden verwacht. Er ligt een plan (van twee dorpsgenoten) om het schoolgebouw weer in gebruik te nemen. In dat geval zou de kerk waarschijnlijk weer ruimte kunnen huren als dat aan de orde is. Misschien ook voor opslag?

5.8. Financiën: geen zorgen, wel aandacht

Om zicht te krijgen op de mogelijkheden voor het benaderen van een nieuwe voorganger bij het vertrek van ds. Van Lindenhuis heeft onze administrateur medio vorig jaar een tienjarenbegroting opgesteld. In het voorjaar van 2018 heeft hij die naar aanleiding van de gesprekken met de ringgemeenten geactualiseerd. Hij heeft daarbij rekening gehouden met de nieuwste inzichten als het gaat om de terugloop van het aantal leden en met de mogelijke verhuuropbrengst van het Pondok. Heel verheugend in dit verband is dat de Stichting Ichtus heeft laten weten de jaarlijkse bijdrage te zullen continueren nu er voldoende vertrouwen is in een stabiele situatie na de aanstelling van Ludwine Andel.

Door dit alles ziet de financiële situatie in de komende jaren er niet slecht uit. We kunnen ons geen grote uitgaven veroorloven, maar dat hoeft hopelijk ook niet nu het Pondok nieuw is. En het nu geplande onderhoud van de kerk kan voor een deel worden betaald uit een meerjarige subsidie die we hebben gekregen. Wel moeten we er rekening mee houden dat met de vergrijzing in het dorp ook het aantal vrijwilligers voor onderhoudswerkzaamheden af zal nemen. We moeten dan misschien wat meer werk uitbesteden.

Daarom zou het wat meer lucht geven als we de inkomsten nog zouden kunnen vergroten. Ook hier geldt dat mensen zich soms niet zo bewust zijn van de hoogte van hun bijdrage, en misschien best die bijdrage zouden willen verhogen. Daar gaan we actie op zetten.

5.9. En wat er allemaal nog meer gebeurt

Het liefst zouden we in dit beleidsplan alle activiteiten de revue laten passeren, al was het maar om alle vrijwilligers de aandacht te geven die zij verdienen. Maar dat gaat niet. We kunnen alleen maar zeggen: laten we heel dankbaar zijn met wat iedereen op zich neemt, en laten we het met elkaar zó leuk maken dat er niemand mee stopt. Dat geldt voor:

- de koster;
- de preekvoorzienster;
- de gemeenteleden met bijzondere taakstelling (ouderlingen van dienst);
- de bezoekdames;
- de administrateur;
- de leiding van de kindernevendienst;
- de ledenadministrateur;
- de beheerder van de website;
- de bloemenverzorgers;
- de organisten;
- de zanger/dirigent en zangeressen van het koor Gaudete;
- de kopergroep van Concordia;
- de Bijbellezers;
- de pacht-ophaler;
- de liturgieverzorger;
- de fotografen en filmers;
- de verzorgers van het betinkingsplakje, waar de overledenen worden herdacht;
- de mensen die de zendingenvelopjes rondbrengen en ophalen;
- de schoonmaakploeg en de schoonmaakcoördinator;
- de schilders, timmerlui en alle andere mensen die de kerkelijke gebouwen en omgeving onderhouden;
- de mensen die helpen bij speciale activiteiten;
- de koffiezetters en de maaltijdbereiders voor de eetclub;
- de gastvrouwen/-heren op het Tsjerkepaad;
- en al die mensen die zonder dat anderen het weten, doen wat hun hand vindt om te doen voor de kerk.

6. De tien beleidsvoornemens op een rij

Bij wijze van samenvatting volgen hier nog eens onze beleidsvoornemens, kort opgesomd.

1. We gaan de komende jaren de samenwerking met Oudega verder verkennen.
2. Na een periode van ongeveer drie jaar gaan we aan de slag met de vraag hoe we na 2022, als het contract met de huidige voorganger afloopt, verder willen als kerk. Welke graad van zelfstandigheid is wenselijk en haalbaar?
3. We gaan met jongeren in gesprek om erachter te komen waar zij behoefte aan zouden hebben als het gaat om wat het geloof hen kan bieden.
4. We gaan actief aan de slag met vernieuwing in combinatie met behoud van kostbare tradities. De training 'Vieren met vrijwilligers' is een van de stappen.
5. We leveren een bijdrage aan de samenwerking in de werkgemeenschap IJlst, gericht op delen van kennis en gezamenlijke activiteiten.
6. We zoeken naar verdere versterking van de kerkenraad.
7. We maken jaarlijks een activiteitenplan.
8. We zetten in op bewustwording van de financiële bijdrage van gemeenteleden aan de kerk (en mogelijk verhoging).
9. We gaan het lokaal bij de kerk beter geschikt maken voor zijn functie.
10. En verder blijven we graag doen wat we doen, omdat het zo waardevol is.

7. Slot

Met dit beleidsplan hebben we de koers voor de komende vier à vijf jaar bepaald. We zien dit beleidsplan als een richtlijn, maar niet als een blauwdruk. Als de omstandigheden daarom vragen, moeten we flexibel genoeg zijn om het plan te herijken.

Tot zolang wensen we vooral iedereen veel plezier bij het kerkzijn.